

ERGENLERDE ANNE BABA TUTUMLARININ UMUT VE İYİ OLUŞ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ¹

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENT'S ATTITUDES AND HOPE AND WELL-BEING IN ADOLESCENTS

Ahmet KARCI², Nursel TOPKAYA³

ÖZ: Bu araştırmanın amacı ergenlerde anne baba tutumlarının umut ve iyi oluş düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Bu çalışma korelasyonel desenli nicel bir araştırmadır. Araştırmaya uygun örnekleme yoluyla seçilen 808 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Sürekli Umud Ölçeği ve Epoch Ölçeği ile elde edilmiştir. Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS 18 programında gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi için Pearson Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları yüksek düzeyde ebeveyn kabulü/ilgisi/sevgisi yüksek olan bireylerin umut, iyi oluş, bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca ebeveyn sıkı denetimi/kontrolü ile umut, iyi oluş, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Ebeveyn sıkı denetim/kontrolü yüksek olan bireylerin bağlılık düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

ABSTRACT: The aim of this research is to examine the relationship between parental attitudes, hope and well-being levels in adolescents. This study is a quantitative study with correlational design. 808 high school students selected through convenient sampling participated to the study. The data of the study were obtained with a personal information form, the Child Rearing Attitudes Scale, the Continuous Hope Scale and Epoch Scale. All statistical analyses were performed in IBM SPSS 18 software. Data were analysed using Pearson Correlation analysis and multiple regression analysis. The result of the study demonstrated that individuals with high levels of parental acceptance/interest/love had high levels of hope, well-being, engagement, perseverance, optimism, connectedness and happiness. Moreover it was found that there was not any significant relationship between parental strict supervision/control and hope, well-being, perseverance, optimism, connectedness and happiness. It was found that adolescents with high parental strict supervision/control had high levels of engagement.

Anahtar sözcükler: Ergenlik, Anne baba tutumu, Umud, İyi oluş.

Keywords: Adolescence, Parental attitudes, Hope, Well-being.

Bu makaleye atf vermek için:

Karci, A. ve Topkaya, N. (2023). Ergenlerde anne baba tutumlarının umut ve iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 99-114.

Cite this article as:

Karci, A. & Topkaya, N. (2023). Investigation of the relationship between parent's attitudes and hope and well-being in adolescents. *Trakya Journal of Education*, 13(1), 99-114.

¹ Bu araştırma, Doç. Dr. Nursel TOPKAYA danışmanlığında Ahmet KARCI tarafından OMÜ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans programında hazırlanan Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

² Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman, MEB, Taşova/Amasya/Türkiye, karciahmet55@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9954-6315

³ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Samsun/Türkiye, nursel.topkaya@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8469-9140

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Until the Second World War, psychology focused on improving the mental health of individuals. After the Second World War, psychology has become a development-oriented structure that cares about the happiness of individuals and includes revealing their talents and supporting them (Seligman, 2002). The concept of positive psychology put forward by Seligman brings a positive perspective to psychology and gives importance to the fields of psychological growth and cognitive health (Beder, 2019). The aim of positive psychology is to make these changes permanent by trying to create positive characteristics in the individual rather than dealing with only negative events. Positive psychology subjectively encompasses areas such as hope, happiness, contentment, well-being, flow and satisfaction. In this respect, hope and well-being are important as two important and related concepts in positive psychology (Seligman and Csikszentmihalyi, 2000). The concept of hope has taken precedence in fields such as psychology, medicine and philosophy for centuries, and it is aimed to reveal what it means and how it affects people (Tarhan and Bacanlı, 2016). Hope is a cognitive and emotional structure in which an individual has positive expectations for his life (Staats, 1989). The concept of hope has a three-dimensional structure: goals, alternative ways and acting thinking (Snyder, 1989; Snyder, 2000a). Another concept that affects the lives of individuals is well-being. Well-being is defined as happiness and virtue (Diener, 1984). There are also subjective well-being and psychological well-being concepts related to well-being. Subjective well-being is generally expressed in the same sense as being happy (Deci and Ryan, 2008). Psychological well-being, on the other hand, is stated as the state of having a flexible personality and an optimistic perspective, in which a person has a dynamic structure (Deci and Ryan, 2000). Parental attitude is the feelings, thoughts and behaviors that family members show towards their children. There are various classifications about parental attitude. Baumrind (1991) explains parental behavior in four stages. Authoritative parental attitude, permissive and rejecting parental attitude, authoritarian parental attitude and negligent attitude are suggested. Sümer and Güngör (1999) describe parental attitudes as acceptance and strict control. One of the periods when parental attitudes are effective on individuals is adolescence. During adolescence, individuals experience biological, psychological and emotional developments and try to adapt to these changes (Silk, Steinberg and Morris, 2003). In this respect, it is considered important to investigate the effect of parental attitudes of adolescents on hope and well-being. Accordingly, the aim of this study is to examine the relationship between parental attitudes and levels of hope and well-being in adolescents.

Method

This study is a cross-sectional study in relational screening model in which the relationship between parental attitudes and hope and well-being levels in adolescents (Duran, 2018). The relational screening model is a research model that aims to determine whether there is a change between two or more variables and the degree of this change without any intervention (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2019). The study group of the research consisted of 808 students who studied at five different high schools in a city center in the Eastern Anatolia Region in the 2020-2021 academic year and were selected through convenient sampling. Appropriate sampling method is a non-probabilistic sampling method that takes into account factors such as money, time and labor loss in determining the sample (Büyüköztürk, et al., 2019). Within the scope of this research, Personal information form to collect demographic data, Childrearing Attitudes Scale (CAS) to determine parental attitudes (Sümer and Güngör, 1999), Continuous Hope Scale (CHS) to determine the level of hope (Bacanlı and Tarhan, 2015) and well-being EPOCH Scale (Demirci and Ekşi, 2015) was used to determine the level of. All statistical operations were carried out in SPSS 18 program. Multiple Regression Analysis was carried out to examine the predictive power of parental acceptance/interest/love and parental strict supervision/control levels on hope, well-being, engagement, perseverance, optimism, connectedness, happiness, respectively. Normality, linearity, covariance and multicollinearity assumptions were examined and found to be met in appropriate analyzes (Field, 2013; George and Mallery, 2016). The effect size classification proposed by Cohen (1992) was used to

interpret the correlation values and the explained variance ratio. Statistical significance level was accepted as $p < .05$.

Findings, Discussion and Conclusion

In this study, it was found that parental acceptance/interest/love is a significant predictor of hope, well-being, commitment, determination, relatedness, optimism and happiness and individuals with high parental acceptance/interest/love have hope, well-being, engagement, perseverance, connectedness, optimism, and happiness levels were found to be high. On the other hand, parental strict control/control is not a significant predictor of hope, well-being, engagement, connectedness and optimism, but it is a significant predictor of commitment level. It has been found that individuals with parental strict supervision/control attitude have high levels of engagement. These research results support the research results in the literature (Gries, 2010; Özkan, 2014; Türkmen and Demirli, 2011). The results of the study show that authoritarian parental attitudes do not have a positive effect on children's mental health, whereas democratic parental attitudes have a protective and improving effect on children's mental health. Considering the results of this research and the limitations of the research it can be suggested that psychoeducation can be given to parents about parental attitudes in schools.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar psikoloji daha çok bireylerin akıl sağlığını iyileştirme üzerine odaklanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra psikoloji, bireylerin mutluluğunu önemseyici, yeteneklerinin ortaya çıkmasını ve bunların desteklenmesini içeren gelişim odaklı bir yapı haline gelmiştir (Seligman, 2002). Seligman tarafından ortaya atılan pozitif psikoloji kavramı psikolojiye yönelik olumlu bir bakış açısı getirmekte olup psikolojik bakımdan büyüme ve bilişsel sağlık alanlarına önem vermektedir (Beder, 2019). Pozitif psikoloji konusunda farklı tanımlar yapılmıştır. Örneğin Sheldon ve King (2001) pozitif psikolojiyi; sıradan kişilerin güçlerinin ve bilgilerinin bilimsel olarak çalışılması biçiminde ifade etmektedir. Aynı zamanda pozitif psikoloji gelişen, işe yarayan ve doğru olan şeyleri bulmakla ilgilenilen bir alan olarak açıklanmaktadır. Gable ve Haidt (2005) ise pozitif psikolojiyi bireylerin, toplulukların ve kurumların gelişmesine katkı sağlayan süreç ve şartların ele alınması olarak tanımlamaktadır. Pozitif psikolojinin amacı bireyi sadece olumsuz olaylarla ele almaktan çok bireyde olumlu özellikler meydana getirmeye çalışarak bu değişiklikleri sürekli bir hale getirebilmektir. Pozitif psikoloji umut, mutluluk, memnuniyet, iyi oluş, akış ve tatmin gibi kavramları kapsamaktadır. Bu bakımdan pozitif psikolojide umut ve iyi oluş iki önemli ve ilişkili kavram olarak önem taşımaktadır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Umut kavramı yüzyıllar boyunca psikoloji, tıp, felsefe ve edebiyat gibi geniş bir alandaki çalışmalarda yer almış, ne anlama geldiği ve bireyler üzerinde nasıl bir etkide bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır (Tarhan ve Bacanlı, 2016). Ergen bireylerin duygu ve düşünceleri üzerinde etkili olan umut kavramı (Cihangir Çankaya ve Meydan, 2018) birçok araştırmacı tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Snyder ve Lopez (2002) umut kavramını insanların amaçlarına ulaşmak için çeşitli yöntemler keşfetmelerini ve keşfettiği yöntemlerle amaçlarına ulaşmak için de gerekli motivasyona sahip olduğu inançları biçiminde tanımlamaktadır. Staats (1989) ise umudu kişinin yaşamına dair olumlu beklentilerinin olduğu bilişsel ve duygusal özellikleri içinde barındıran bir yapı olarak ifade etmektedir. Yüksek bir umut seviyesine sahip olan bireylerin umut düzeyi düşük olanlara göre daha olumlu ve iyimser bir bakış açıları vardır. Bireyler hedefler ortaya koyarak gerekli motivasyona sahip bir şekilde amaçlarını gerçekleştirmek için çalışırlar. Düşük umut düzeyine sahip kişiler ise yetersizlik düşüncesine sahip olup bir işi başlatma için gerekli olan güven duygusuna sahip değildirler (Snyder, Lapointe, Crowson ve Early, 1998).

Umut kavramının hedefler, alternatif yollar ve eyleyici düşünce olmak üzere üç boyutlu bir yapıdan oluştuğu ileri sürülmektedir (Snyder, 1989; Snyder, 2000a). Hedefler bireyin arzuladığı, ulaşmak istediği şeyler olarak nitelendirilmektedir. Bireyin belirlemiş olduğu hedefler somut bir durumdan soyut bir duruma doğru değişiklik gösterebilmektedir (Snyder, 1994). Alternatif yollar, bireyin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmasında çeşitli yöntemler bulmasını ve kullanmasını belirtmektedir (Snyder, 1998; 2002; 2005). Eyleyici düşünce ise bireyin amaçlarını gerçekleştirmek için sahip olduğu motivasyon durumunu ifade etmektedir. Kişinin hedefine ulaşmak için kendisini

güdüleyici içsel konuşmalar gerçekleştirmesi eyleyici düşünceye sahip olduğunu göstermektedir (Snyder, 2002). Alanyazın incelendiğinde umudun; sosyal destek (Kemer ve Atik, 2005), cinsiyet (Cihangir Çankaya ve Meydan, 2018), başarı (Berber, 2018; Gilman, Dooley ve Florell, 2006) gibi birçok değişkenle ilişkisinin araştırıldığı görülmektedir.

Pozitif psikoloji alanının temel konularından biri olan iyi oluş, kişilerin yaşamlarında önemli bir işlev görmektedir. İyi oluş yaklaşık yetmiş yıldır araştırmacıların ilgi duyduğu konulardan biri olmuştur (Altuntaş, 2018). İyi oluş birçok araştırmacı ve filozof tarafından erdemlik, mutluluk şeklinde ifade edilmektedir (Diener, 1984). Literatürde iyi oluşun yanı sıra öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş kavramları da bulunmaktadır. Öznel iyi oluşun genel olarak mutlu olmak ile aynı anlamda olduğu belirtilmektedir (Deci ve Ryan, 2008). Psikolojik iyi oluşun ise bir kişinin esnek bir kişilik ve iyimser bir bakış açısına sahip olma durumunu belirten dinamik bir yapı olduğu öne sürülmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Yüksek düzeyde öznel iyi oluşu olan bireyler iş yaşamında ve sosyal hayatında başarılı olmaktadır. Öznel iyi oluşu yüksek olan bireyler mutlu bireylerdir ve mutlu bireyler toplumsal konularda problemlili durumlarla daha yapıcı bir şekilde başa çıkmaktadır (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005).

İyi oluşun öz yeterlik (Telef ve Ergün, 2013), cinsiyet (Sezer, 2011), olumlu duygular (Rana ve Nandinee, 2016) gibi farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Ayrıca iyi oluşun sosyal destek ve akılcı olmayan inançlar ile ilişkisinin ele alındığı araştırmalarda sosyal destek düzeyinin artmasıyla iyi oluş düzeyinin de arttığı bulunmuştur. Bunun yanında akılcı olmayan inançlar ile iyi oluş arasındaki ilişkinin anlaşılmasına çalışıldığı araştırmada iki değişken arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve akılcı olmayan inançlar arttıkça bireylerin iyi oluş düzeylerinin azaldığı ortaya çıkmıştır (Aydoğdu, 2017; Yalçın, 2015). Alanyazın incelendiğinde ergen bireylerde iyi oluş konusunda daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Ergenlerin iyi oluşuyla ilişkili değişkenlerin başında anne baba tutumları gelmektedir. Anne baba tutumu, ebeveynlerin çocuklarına yönelik olarak göstermiş oldukları duygu, düşünce ve davranışlardır. Anne baba tutumu konusunda çeşitli sınıflandırmalar bulunmaktadır. Baumrind (1991) anne baba davranışını dört aşamalı olarak açıklamaktadır. Yetkili anne baba tutumu, izin verici ve reddedici anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu ve ihmalkâr anne baba tutumu olarak öne sürmektedir. Sümer ve Güngör (1999) anne baba tutumunu kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol olarak kategorileştirmektedir. Ebeveynlerin göstermiş oldukları tutumlar ergen bireyler üzerinde çeşitli etkilere sahiptir. Aile bireylerinin sosyoekonomik düzeyine göre ergen bireylerin tutumlarında değişiklikler meydana gelebilmektedir. Sosyoekonomik düzeyin artması sonucunda ebeveynlerin baskıcı ve koruyucu tutumları azalmakta ve demokratik tutumda artış meydana gelmektedir (Kulaksızoğlu, 2001).

Anne ve babaların çocuklarına göstermiş oldukları tutumlar bireylerin güven ve güvensizlik duygularının oluşumunda etkili olmaktadır. Baskıcı ve otoriter tutum bireylerin güven duygusunu yok sayan; kişiliğine değer verilmediği bir tutumdur. Yüksek umut düzeyine sahip olmada güven duygusu önem taşımaktadır. Güven duygusu yüksek bireylerin umut düzeyleri de yüksektir. Bu bakımdan anne baba tutumları bireylerin umut düzeyleriyle doğrudan ilişkilidir (Karababa, 2018; Yavuzer, 2010). Bireylerin yetiştirilme tarzları onların kişiliğinin ve duygu durumunun oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Farklı ebeveyn tutumları altında yetişen bireylerin duygusal ve düşünsel olarak bazı farklılıkları bulunabilir (Berk, 2013). Demokratik anne baba tutumunda bireye saygı duyulup, onun duygu ve düşüncelerine değer verilir. Birey güven duygusu kazanarak kararlarını bağımsız bir şekilde vererek sorumluluk alabilmektedir. Otoriter tutumda ise bireye değer verilmeyip yok sayılmaktadır. Aşırı koruyucu tutumda birey güven duygusundan yoksun, yeterlilik duygusuna sahip olmayarak sorumlu birey olma özelliği gösterememektedir. Bu bakımdan anne baba tutumları bireylerin iyi oluşları üzerinde olumlu ya da olumsuz bir biçimde etkide bulunmaktadır (Cripps ve Zyromski, 2009; Yavuzer, 2010).

İyi oluş gibi umut değişkeninin de ilişkili olabileceği değişkenlerden biri anne baba tutumlarıdır. Ancak umut ile anne baba tutumlarını birlikte ele alan çok az araştırmanın olduğu görülmektedir. Aydın, Sarı ve Şahin (2014) yaptıkları araştırma sonucunda ebeveynlerin göstermiş olduğu kabul ve ilginin umut üzerinde olumlu anlamda bir etkisi olduğunu göstermiştir. Umutla ilgili ergenlerle yapılan araştırmaların az sayıda olması nedeniyle bu değişkenler arasındaki ilişkilerin daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Benzer biçimde iyi oluş ve anne baba tutumlarının da ergenlerde ele alındığı literatürde sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Araştırmalardan elde edilen sonuçlar anne baba tutumları ile iyi oluş arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu, ebeveynleri tarafından kabul ve ilgiye dayalı bir şekilde yetişen kişilerin iyi oluşlarının yüksek olduğunu göstermektedir (Eryılmaz, 2012; Özkan,

2014; Öztürk, 2019). Aydın (2019) tarafından yapılan araştırmada da anne baba tutumu ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırma sonuçları, ebeveynlerinden demokratik bir tutum gören kişilerin yüksek bir iyi oluş seviyesine sahip olduğunu göstermiştir.

Ergenlik döneminde bireyler biyolojik, psikolojik ve duygusal gelişimler yaşamakta ve bu değişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadırlar (Silk, Steinberg ve Morris, 2003). Ergen bireyin yaşadığı duygusal değişimlerin farkına varması ve bu duygularını düzenleme yeteneğine sahip olması kendisinin ergenlik sürecini daha sağlıklı bir şekilde geçirmesini sağlamaktadır. Ayrıca ergenlik dönemi kişilerin umut ve iyi oluş düzeylerine de etkide bulunmaktadır (Duy ve Yıldız, 2014). Bunun yanında ergenler ebeveynlerini gözlemlerler ve onların benimsemiş oldukları değerleri içselleştirmeye yönelik davranışlar gösterirler (Sanders, 2013). Bu bakımdan ebeveynlerin sergilemiş oldukları tutumlar ergen bireylerin sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir rol almaktadır (Berk, 2013).

Bireylerin ergenlik dönemlerini biyolojik, psikolojik ve sosyal bakımdan olumlu olarak geçirmeleri ve sağlıklı bir ruh haline sahip olmaları bireylerin yaşamını şekillendirmede oldukça önemlidir (Karabeyeser, 2013; Türkmen ve Demirli, 2011). Ergenlik döneminde bireyler ailelerinden ayrılma gereksinimi duyabilmektedir. Bunun sebebi olarak; anne baba ile çocuk arasında meydana gelen çatışmanın bireyin anne baba kontrolü altında yaşamasından ayrılma isteği olarak gösterilmektedir (Steinberg, 2000). Ergenlik döneminde ergen kişilerin aile bireyelerine yakınlık düzeylerinde değişimler meydana gelmektedir. Kız ve erkek ergenlerde aile bireyelerine karşı yakınlık duygusunda azalmalar olmaktadır. Erkek bireylerde yakınlık duygusunun azalması ebeveyn kabulünün azalmasını, kız bireylerde ise biyolojik gelişmeyi beraberinde getirmektedir. Ergenlik döneminde bireylerin ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmalar farklı anlamlara gelmektedir. Erkeklerde ergen birey ile anne arasındaki çatışma erken olgunlaşma belirtisi olarak ifade edilirken kızlarda biyolojik gelişme olarak belirtilmektedir (Steinberg, 1987). Anne baba tutumları ergen bireylerin umut ve iyi oluş düzeylerini etkileyerek onların olumlu ve olumsuz olarak duygusal değişimler yaşamasına neden olmaktadır. Anne ve baba tarafından sergilenen tutumlar bireylerin akademik başarı, öz saygı, sosyal ilişkilerdeki uyumluluk düzeyleri gibi pek çok değişkenle ilişkilidir. Ebeveyn tutumlarının ergen bireylerin kişilik ve davranışlarına nasıl etki ettiğinin anlaşılması anne babaların işlevsel tutumları öğrenmeleri ve yaşamlarında kullanmaları bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırma ile elde edilen sonuçlar ergenlerin umut ve iyi oluşlarına etkide bulunan anne baba tutumlarının neler olduğu konusunda alan yazına katkı sağlayabilir. Böylece ergen bireylerle yapılacak psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için veri elde edilebilir. Aynı zamanda anne ve babaların göstermiş oldukları tutumların bireylerin umut ve iyi oluşlarıyla ilişkisinin anlaşılmasının ebeveynler ile çocuklar arasındaki olumsuz etkileşimlerin etkilerinin azaltılması için yarar sağlayabilir. Bu sebeplerle ergenlerin sahip oldukları anne baba tutumlarının umut ve iyi oluşla ilişkisini araştırmak önemli görülmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı ergenlerde umut, iyi oluş ve iyi oluşun alt boyutlarından olan bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk ile anne baba tutumlarının ilişkisini incelemektir.

Bu araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki gibidir:

Ergenlerde anne baba tutumları ile umut ve iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibidir:

1) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile umut düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile bağlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile kararlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile iyimserlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile ilişkililik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7) Anne baba tutumları (kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol) ile mutluluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ergenlerde anne baba tutumlarının umut ve iyi oluş düzeyleri ile ilişkisinin incelendiği ilişkiisel tarama modelinde kesitsel bir araştırmadır (Duran, 2018). İlişkiisel tarama modelindeki araştırmalar iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve bu değişimin derecesini herhangi bir müdahalede bulunmadan belirlemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Elazığ il merkezinde beş farklı lisede öğrenim gören ve uygun örnekleme yoluyla seçilen 808 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıları dahil etme veya hariç tutma/dışlamayla ilgili herhangi bir kriter kullanılmamıştır. Uygun örnekleme yöntemi, örneklemin belirlenmesinde para, zaman ve iş gücü kaybını gibi faktörleri dikkate alan, olasılığa dayalı olmayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2019). Örnekleme oluşturan öğrencilerin 146'sı (%18.1) Fen lisesi, 175'i (%21.7) Anadolu lisesi, 124'ü (%15.3) Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi, 363'ü (%44.9) Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencisidir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 532'si (%65.8) kız ve 276'sı (%34.2) erkektir. Öğrencilerin yaş aralığı 13 ile 18 arasında değişmekte olup, ortalama yaşları 15.00'dir. Bireylerin yaşlarının standart sapması 1.35'tir. Son olarak, öğrencilerin 332'si (%41.1) 9. sınıf, 206'sı (%25.5) 10. sınıf, 126'sı (%15.6) 11. sınıf, 144'ü (%17.8) 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada demografik verileri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, umut düzeyini belirlemek için Sürekli Umut Ölçeği (Tarhan ve Bacanlı, 2015), iyi oluş düzeyini belirlemek için Ergenler için Beş Faktörlü İyi oluş Ölçeği (Demirci ve Ekşi, 2015) ve anne baba tutumunu belirlemek için Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (Sümer ve Güngör, 1999) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu katılımcıların kişisel ve demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu formda katılımcıların cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, okul türü, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin sosyoekonomik durumu, bireylerin kendilerine ilişkin özgüven algıları, akademik başarıları ve akademik başarılarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Sürekli Umut Ölçeği

Snyder ve diğerleri (1991) tarafından 15 yaş ve üstü bireylerin umut düzeylerini belirlemek için geliştirilen Sürekli Umut Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması Tarhan ve Bacanlı (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Sürekli Umut Ölçeği (SUÖ) 12 madde ve iki alt boyuttan meydana gelmektedir. Alternatif yollar (1,4,6,8) ve eyleyici düşünce (2,9,10,12) olarak belirtilen boyutların her ikisi de dörder madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin Türkçe formu 8'li Likert tipinde bir ölçek olup "Kesinlikle Yanlış (1) ile Kesinlikle Doğru (8)" arasında derecelendirilmektedir. Ölçekte tersine puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin puanlamasında belirtilen dolgu maddelerine puan verilmeyerek, eyleyici düşünce ve alternatif yollar alt boyutlarından elde edilen puanların toplanması ile ölçek toplam puanına ulaşılmaktadır (Tarhan ve Bacanlı, 2015).

Ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin orijinal ölçekte olduğu gibi iki faktörlü olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin 1., 4., 6., 8. maddelerinin alternatif yollar düşüncesi faktörüne 2., 9., 10., 12. maddelerinin eyleyici düşünce faktörüne ait olduğu ifade edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde de ölçek faktör yapısı farklı bir örnekleme doğrulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha Katsayısı .83 olarak bulunmuştur (Tarhan ve

Bacanlı, 2015). Ayrıca bu araştırmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .77 olarak bulunmuştur.

Ergenler için Beş Faktörlü İyi Oluş Ölçeği (EPOCH)

Kern, Benson, Steinberg ve Steinberg (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Demirci ve Ekşi (2015) tarafından yapılmıştır. Ergenler için Beş Faktörlü İyi Oluş Ölçeği Seligman tarafından oluşturulan iyi oluş modelinin ergen formu olarak geliştirilmiştir. Ölçek bağlılık (engagement), kararlılık (perseverance), iyimserlik (optimism), ilişkililik (connectedness) ve mutluluk (happiness) olmak üzere beş boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek 5’li Likert tipi derecelendirmeye sahip olan bir ölçektir. Katılımcılar her bir ölçek maddesini “Hiçbir Zaman (1), Bazen (2), Sıklıkla (3), Çoğu Zaman (4), Her Zaman (5)” şeklinde puanlamaktadır. Her boyutta dört madde bulunmakta ve toplamda 20 maddeden oluşan ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin puanlanmasında alt boyutların ve toplam puanın ortalaması alınmaktadır (Demirci ve Ekşi, 2015). Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin toplam puanı için .95 bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları bağlılık için .84, kararlılık için .72, iyimserlik için .84, ilişkililik için .88 ve mutluluk için .88 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiş ve ölçeğin beş faktörlü orijinal yapısının doğrulandığı bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliliğini belirlemek için Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa formu ile arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Ölçeğin toplam puanı ile Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa formu arasında .61 düzeyinde yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları ile Oxford Mutluluk Ölçeği- Kısa formu arasında ise .35 ile .60 arasında değişiklik gösteren korelasyon katsayılarına ulaşılmıştır (Demirci ve Ekşi, 2015). Bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .90, bağlılık için .72, kararlılık için .74 iyimserlik için .77, ilişkililik için .80 ve mutluluk için .83 olarak bulunmuştur.

Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

Anne baba tutumlarının ölçülmesi amacıyla Sümer ve Güngör (1999) tarafından geliştirilen Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol olmak üzere iki boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek her biri anne ve babalar için aynı maddelerden meydana gelen fakat anne ve baba için ayrı bir değerlendirme gerektiren 22 maddeden meydana gelmektedir. 11 madde kabul/ilgi/sevgi boyutunu oluşturmakta iken diğer 11 madde sıkı denetim/kontrol boyutunu oluşturmaktadır. Üç madde tersten puanlanmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipinde bir ölçek olup “Hiç Doğru Değil (1) ile Çok Doğru (5)” arasında derecelendirilmektedir. Tek rakamlar kabul/ilgi/sevgi boyutunu, çift rakamlar sıkı denetim/kontrol boyutunu oluşturmaktadır. Alt boyutlardan alınabilecek puanlar 11 ile 55 arasında değişiklik göstermektedir.

Kabul/ilgi boyutu bireylerin çocukluk yıllarında anne ve babaları tarafından ne düzeyde sevildiği ve ilgi duyulduğuna ilişkin değerlendirmelerini içermektedir. Sıkı denetim kontrol boyutu ise bireylerin çocukluk yıllarında anne ve babaları tarafından denetlenmelerine, disipline edilme durumlarına, sınırlandırılmalarına ilişkin değerlendirmelerini içermektedir. Kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol alt boyutlarının Cronbach alfa güvenilirlik düzeylerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilmektedir. Anne ve baba algılanan kabul /ilgi/sevgi boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunurken anne sıkı denetim kontrol alt boyutunun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Baba sıkı denetim kontrol alt boyutunun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .70 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin, anne kabul ilgi/sevgi alt boyutunun bu çalışmada hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .88 anne sıkı denetim/kontrol alt boyutunun Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .77’dir. Ayrıca, bu çalışmada baba kabul ilgi/sevgi alt boyutunun hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .89 iken, baba sıkı denetim/kontrol alt boyutunun Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .77’dir. Ergenler üzerinde daha önce gerçekleştirilen araştırma sonuçları, ergenlerin anne ve babalarına ilişkin değerlendirmelerinin birbirinden bağımsız olmadığına ve anne kabul/ilgi/sevgi ile baba kabul/ilgi/sevgi ve anne sıkı denetim/kontrol ile baba sıkı denetim/kontrol arasında çok yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki olduğunu gösterdiğinden (Karakayalı, 2020), önceki araştırmalarla tutarlı olarak anne kabul/ilgi/sevgi ile baba kabul/ilgi/sevgi puanlarının ortalaması alınarak ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ve anne sıkı denetim/kontrol ile baba sıkı denetim/kontrol puanlarının

ortalaması alınarak ebeveyn sıkı denetim/kontrol puanları oluşturulmuş ve analizler bu puanlarla gerçekleştirilmiştir (Karakayalı, 2020).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada öğrencilerden veri toplama işlemine geçmeden önce Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğünden okullarda uygulama yapmak amacıyla gerekli izinler alınmıştır. COVID-19 salgın hastalığının bulunmasından ötürü bireylerden veri toplama işlemleri 26 Ekim 2020 ve 25 Aralık 2020 tarihleri arasında Eğitim Bilişim Ağı ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplanacak okulların okul yöneticileri, rehber öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve öğrencilere araştırmanın duyurulması istenmiştir. Araştırmaya katılmaya istekli öğrencilere gönüllük, gizlilik, geri çekilme hakkı ve araştırmanın amacını içeren bilgilendirme formunu onaylamalarını takiben veri toplama araçlarını cevaplamıştır.

Tüm istatistiksel işlemler SPSS 18 programında gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin ortaya konması için betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır. Araştırmaya 828 kişi katılım göstererek veri toplama araçlarını cevaplamıştır. Fakat normallik varsayımını karşılaması amacıyla 20 veride uç değer tespit edilmiş olup bu veriler veri setinden çıkarılmıştır. Bu sebeple analizler 808 katılımcı üzerinden yapılmıştır. Öğrencilerin umut, bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik, mutluluk, genel iyi oluş, ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ve ebeveyn sıkı denetim/kontrol düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ve ebeveyn sıkı denetim/kontrol düzeylerinin sırasıyla umut, iyi oluş, bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik, mutluluk, düzeylerini yordama gücünü incelemek amacıyla basit veya çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Uygun özellikler taşıyan analizlerde normallik, doğrusallık, eş varyanslılık, çoklu doğrusallık varsayımları incelenmiş ve karşılandığı görülmüştür (Field, 2013; George ve Mallery, 2016;). Regresyon analizlerine sadece anlamlı ilişki gösteren bağımsız değişkenler dahil edilmiştir (Pedhazur, 1997). Korelasyon değerlerinin ve açıklanan varyans oranının yorumlanmasında Cohen (1992) tarafından önerilen etki büyüklüğü sınıflandırması kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Bu araştırma kapsamında araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan, 23.06.2020, 2020/342 sayılı belge ile izin alınmıştır.

BULGULAR

Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 1'de araştırma kapsamında ele alınan değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları ve değişkenlerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini içeren betimsel istatistikler görülmektedir.

Tablo 1.

Pearson korelasyon analizi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Umut	1								
2. İyi oluş	.68**	1							
3. Bağlılık	.53**	.73**	1						
4. Kararlılık	.61**	.74**	.54**	1					
5. İyimserlik	.61**	.82**	.49**	.58**	1				
6. İlişkililik	.40**	.70**	.33**	.33**	.41**	1			
7. Mutluluk	.45**	.81**	.47**	.42**	.63**	.54**	1		
8. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.35**	.47**	.26**	.30**	.35**	.46**	.40**	1	
9. Ebeveyn sıkı denetim/kontrol	-.03	-.05	.08*	-.03	-.07	-.09*	-.08*	-.09*	1
Ortalama	50.65	3.54	3.43	3.42	3.50	3.93	3.43	3.79	3.00
Standart Sapma	7.61	.72	.90	.87	.95	.99	1.00	.68	.63

Not: $p < .05^*$, $p < .001^{**}$

Tablo 1’de görüldüğü gibi umut ile ebeveyn kabul/ilgi/sevgi arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki ($r = .35$) bulunurken ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile ($r = -.03$) anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. İyi oluş ile ebeveyn kabul/ilgi/sevgi arasında orta düzeyde pozitif yönde ($r = .47$) bir ilişki bulunurken ebeveyn sıkı denetim/kontrol arasında ($r = -.05$) anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ile bağlılık ($r = .26$) arasında düşük düzeyde, kararlılık ($r = .30$), iyimserlik ($r = .35$), ilişkililik ($r = .46$) ve mutluluk ($r = .40$) arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile bağlılık ($r = .08$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki varken, ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile ilişkililik ($r = -.09$) ve mutluluk ($r = -.08$) arasında düşük düzeyde negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile kararlılık ($r = -.03$) ve iyimserlik ($r = -.07$) arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Regresyon Analizi Sonuçları

Umut, iyi oluş, ve iyi oluşun alt boyutları olan bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik, ve mutluluk bağımlı değişkenlerinin anne baba tutumları tarafından ne düzeyde yordandığını belirleyebilmek amacıyla bir dizi regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen regresyon analizlerine ilişkin değişim istatistikleri Tablo 2’de ve analiz sonuçları Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 2.

Değişim istatistikleri tablosu

Model	R	R ²	Düz. R ²	SH Tah.	Değişim İstatistikleri				
					ΔR^2	F	sd ₁	sd ₂	p
Umut	.35	.12	.12	7.14	.12	109.60	1	806	.001***
İyi Oluş	.47	.22	.22	.63	.22	228.35	1	806	.001***
Bağlılık	.28	.08	.08	.86	.08	33.64	2	805	.001***
Kararlılık	.30	.09	.09	.83	.09	80.78	1	806	.001***
İyimserlik	.35	.12	.12	.89	.12	114.52	1	806	.001***
İlişkililik	.46	.22	.21	.88	.22	109.92	2	805	.001***
Mutluluk	.40	.16	.16	.92	.16	76.63	2	805	.001***

Not: $p < .001$ ***

Tablo 3.

Regresyon analizi sonuçları

Değişken	B	Sh	β	t	p
Umut					
Sabit	36.03	1.42		25.41	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	3.85	.37	.35	10.47	.001***
İyi Oluş					
Sabit	1.67	.13		13.32	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.49	.03	.47	15.11	.001***
Bağlılık					
Sabit	1.66	.24		7.09	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.35	.05	.27	7.89	.001***
Ebeveyn sıkı denetim/kontrol	.14	.05	.10	2.95	.003**
Kararlılık					
Sabit	1.96	.17		11.92	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.38	.04	.30	8.99	.001***
İyimserlik					
Sabit	1.64	.18		9.25	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.49	.05	.35	10.70	.001***
İlişkililik					
Sabit	1.66	.24		6.95	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.66	.05	.46	14.55	.001***

Ebeveyn sıkı denetim/kontrol	-.08	.05	-.05	-1.54	.125
Mutluluk					
Sabit	1.44	.25		5.79	.001***
Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi	.58	.05	.39	12.14	.001***
Ebeveyn sıkı denetim/kontrol	-.07	.05	-.04	-1.31	.191

Not: $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

Tablo 2’de görüldüğü gibi anne ve baba tutumları bir bütün olarak umut, iyi oluş, bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk puanlarının anlamlı bir yordayıcısıdır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ile ebeveyn sıkı denetim/kontrol değişkenleri bir bütün olarak bağımlı değişkenlerde %8 ile %22 arasında değişen oranlarda varyansı açıklamaktadır. Açıklanan varyans oranlarının etki büyüklükleri düşük ile orta düzeyde değişmektedir. Tablo 3’te görüldüğü gibi, ebeveyn kabul/ilgi/sevgi tutarlı olarak umut, iyi oluş, bağlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk puanlarının pozitif anlamlı bir yordayıcısıdır. Ebeveyn sıkı denetim/kontrol ise sadece bağlılık puanlarının pozitif anlamlı bir yordayıcısıdır. Başka bir ifadeyle, bu örnekleme ebeveynlerinden yüksek düzeyde kabul, ilgi ve sevgi gören ergenlerin umut, iyi oluş, bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk düzeyleri de yüksektir. Ayrıca, ebeveynlerinden yüksek düzeyde sıkı denetim ve kontrolünü maruz kalan ergenlerin bağlılık düzeyleri de yüksektir.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada anne baba tutumları ile umut ve iyi oluş arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda ebeveyn kabul/ilgi/sevgisinin umut düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde anne baba tutumlarının umut düzeyi ile ilişkisine yönelik sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bu konuda yapılmış daha önceki araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Örneğin Aydın, Sarı ve Şahin (2014) üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmada anne babadan algılanan kabul/ilgi düzeyi arttıkça bireylerin umut düzeylerinin arttığını belirlemiştir. Griess (2010) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada yetkili ebeveynlik tarzına sahip bireylerin yüksek umut düzeyine sahip olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde ebeveyn kabul/ilgi/sevgi tutumları ile umut arasında genel olarak olumlu bir ilişki olduğunu belirleyen bazı araştırmalar (Heaven ve Ciarrochi, 2008; Karababa, 2018; Türkmen ve Demirli, 2011) bulunmaktadır. Bireylerin yetiştirilme biçimleri, anne ve babalarının davranış biçimleri çocuklar üzerinde çeşitli etkileri beraberinde getirmektedir. Bireylerin anne ve babalarından kabul ilgi görmeleri onların içinde buldukları gelişim dönemini daha sağlıklı geçirmesini sağlamaktadır. Bu bakımdan kabul ve sevgi odaklı yetişen bireylerin daha fazla umut düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Bu araştırmanın iyi oluş ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik sonuçları değerlendirildiğinde ebeveyn kabul/ilgi/sevgisinin iyi oluş düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Başka ifadeyle ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyi arttıkça araştırmaya katılan ergen bireylerin iyi oluş düzeyleri de artmıştır. Alanyazın incelendiğinde anne baba tutumu ile doğrudan iyi oluş arasındaki ilişkiyi açıklayan bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle iyi oluşla ilgili olarak öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş alanında yapılan araştırmalar bağlamında bu araştırma sonuçları tartışılmıştır. Bu araştırma sonuçları bu konuda yapılmış daha önceki araştırma sonuçlarıyla aynı doğrultuda yer almaktadır. Literatürde öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluşun anne baba tutumlarıyla ilişkili olduğunu gösteren birçok araştırma sonucu bulunmaktadır (Crips ve Zyromski, 2009; Ertaş, 2020; Francis, Shivananda ve Badagabettu, 2020; Karabeyeser, 2013; Kocayörük, 2012; Raboteg-Saric ve Sakic, 2014; Sarı ve Özkan, 2016; Shenaar-Golan ve Goldberg, 2019).

Özdemir (2012) yürüttüğü araştırmada bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer olarak ebeveyn kabul/ilgi/sevgisi ile ergen bireylerin iyi oluşu arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Eryılmaz (2012) yaptığı araştırmada bu araştırma sonucuyla benzer olarak ebeveynlerin ergen bireylerle ilgilenmelerinin, demokratik bir tutum göstermelerinin onları aileyi ilgilendiren kararlara katmanın ergen bireylerin öznel iyi oluş düzeyini artırdığı sonucunu bulmuştur. İyi oluş Schmutte ve Ryff (1997) tarafından kişinin yaşamına ilişkin mutluluk durumu olarak belirtilmiştir. Bireylerin anne ve babaları tarafından algıladıkları tutumlar onların duygu durumları

üzerinde etkili olmaktadır (Berk, 2013). Ailelerinde sevgiye dayalı bir şekilde yetişen ergen bireyler kendilerine değer verildiğini hisseder ve hayata daha mutlu bir şekilde bakabilirler. Ailesi ve arkadaşları ile daha sağlıklı bir ilişkiye sahip olabilirler. Bunun da bireylerin iyi oluşuna katkı sağladığı bu sonucun olası açıklamalarından biri olabilir.

Bu araştırmada iyi oluşun alt boyutlarından biri olan bağlılık ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ve ebeveyn sıkı denetim/kontrol lise öğrencilerinin bağlılık düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Başka bir ifadeyle ebeveyn kabul/ilgi/sevgi ve ebeveyn sıkı denetim/kontrol düzeyleri yüksek olan ergenlerin bağlılık düzeyleri yüksektir. Alanyazın incelendiğinde anne baba tutumları ve bağlılıkla ilgili doğrudan bir araştırma sonucu bulunamamıştır. Bağlılık bireyin yaşamdaki görevlerini bilinçli bir şekilde yerine getirmesidir (Kern ve diğerleri, 2016). Demokratik tutuma sahip ergen bireyler kendilerine değer verildiğini hissederler ve kendi kararlarını vermelerinde anne ve babalar çocuklarına destek olurlar (Yavuzer, 2010). Dolayısıyla demokratik bir tutuma sahip ergen bireylerin bağlılık düzeylerini yüksek olması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Öte yandan otoriter tutumda ebeveynler çocuklarından kendi isteklerini ve beklentilerini koşulsuz bir şekilde yerine getirilmesini isteyerek katı bir tutum sergilerler (Baumrind, 1991). Bu bakımdan otoriter tutuma sahip ergen bireylerin düşük bağlılık düzeyine sahip olması beklenmiştir. Otoriter anne baba tutumu ile bağlılık arasında olumlu yönde ilişki çıkmasının çeşitli sebepleri olabilir. Anne baba tutumlarının etkisi toplumsal ve kültürel faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir (Dwairy, 2004). Toplulukçu kültürlerde yetişen çocuklar anne ve babaları tarafından kontrol ve takip edilmeyi sevgi ve sıcaklık göstergesi olarak algılamaktadırlar. Ebeveynlerin talepleri, beklentileri ve katı bir tutum sergilemeleri normal bir olarak kabul edilebilmektedir. Toplumsal ve kültürel faktörlerin yanında din de anne ve babaların tutumlarında etkilidir. Dini unsurlardan dolayı ebeveynlere itaat etme, saygı gösterme ve boyun eğme dini inancın etkin olduğu toplumlarda beklenen bir durum olarak görülmektedir. Anne ve babaların çocuklarını düzenli bir şekilde kontrol etmesi çocuklar için sorumluluk duygusunu ve aile bütünlüğünü ifade etmektedir (Bibi, Hayat, Hayat, Zulfıkar, Shafique ve Khalid, 2021; Brown ve Iyengar; 2008; Bush, Peterson, Cobas ve Supple2002; Varma, Cheaskul ve Poonpol., 2018). Bireyselci ve toplulukçu kültürler göz önüne alındığında Türkiye'nin halen toplulukçu kültürlerle daha yakın olduğu değerlendirilmektedir (Mocan-Aydın, 2000). Bu doğrultuda otoriter tutuma sahip ergen bireylerin bağlılık düzeylerinin kültürel, toplumsal ve dinsel özelliklerden dolayı yüksek çıktığı söylenebilir.

İyi oluşun alt boyutlarından diğeri olan kararlılık ile anne baba tutumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi tutumu kararlılık düzeyinin anlamlı bir şekilde yordayıcısıdır. Araştırma sonucuna göre ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyleri yüksek olan bireylerin kararlılık düzeyleri de yüksektir. Alanyazın incelendiğinde anne baba tutumları ile kararlılık arasındaki ilişkiye yönelik doğrudan bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Kararlılık bireyin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmada aktif olmasıdır (Kern ve diğerleri, 2016). Bu doğrultuda kararlılıkla benzerlik taşıyan psikolojik iyi oluş kavramının alt boyutlarından biri olan yaşam amacı kapsamında bu araştırma sonucu tartışılmıştır. Yaşam amacı, bireyin arzuları ve hedefleri olmasını ve yaşamını anlamlı bir hale getirmek için bu amaçlara ulaşmaya çalışmayı ifade etmektedir (Ryff ve Keyes, 1995). Karabeyeser (2013) bu araştırma sonucuyla benzer olarak demokratik ebeveyn tutumuna sahip bireylerin yaşam amacı puanlarının yüksek olduğunu bulmuştur. Francis ve diğerleri (2020) yetkili ebeveynlik tutumu ile yaşam amacı arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulmuştur.

Bu dönemde bireyler anne baba başta olmak üzere pek çok farklı kaynaktan gelebilecek duygusal ve düşünsel etkiye açıktır. Dolayısıyla ebeveynlerinden sergiledikleri tutumlar ergen bireylerin duygu ve düşüncelerinin gelişiminde önemli bir etkiye ve güce sahiptir (Derman, 2008). Ergen birey anne ve babanın ilgi, sevgi ve desteği ile geleceğe yönelik planlar yaparak bunları gerçekleştirme arzusunu kendisinde bulabilir. Bu bağlamda ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyleri yüksek olan ergen bireylerin kararlılık düzeylerinin de yüksek olması anlaşılabilir bir durumdur.

Bu araştırmada iyi oluşun alt boyutlarından diğeri olan iyimserlik ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucuna göre ebeveyn kabul/ilgi/sevgisi iyimserlik düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyi yüksek olan bireylerin iyimserlik düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde bu araştırma sonuçlarını destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Sarı Cenk (2008) demokratik tutuma sahip ergen bireylerin otoriter tutuma sahip ergen bireylere göre daha yüksek iyimserlik düzeyine sahip olduğunu bulmuştur. Zanon, Bastianello, Pacico ve Hutz (2014) yaptıkları

çalışmada ebeveyn duyarlılığı ile iyimserlik arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma sonucunu destekleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Kalafatoğlu, 2017; Özpehriz, 2020; Sarı Cenk ve Demir, 2016). Bu araştırmada elde edilen sonuçların genel olarak önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ergenler için değer görme ihtiyacı diğer gelişim dönemlerine kıyasla ergenlik döneminde daha fazla öne çıkmaktadır. Ergen birey artık yetişkin olduğunu düşünerek ailesinden bu duruma uygun davranışlar görmek isteyebilir. Bu noktada ergen bireye kabul ve sevgiyle yaklaşmak, aile kararlarına onu katmak ve onda demokratik bir şekilde davranmak, ergen birey için mutluluk verici eylemlerdir. Bu bakımdan kabul ve sevgiye dayalı bir tutum gören bireyin iyimserlik düzeyi yüksek olmuş olabilir.

Bu araştırmada iyi oluşun alt boyutlarından başka biri olan ilişkililik düzeyi ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi tutumu ilişkililik düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ancak ebeveyn sıkı denetim/kontrol ilişkililik düzeyini anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Bu araştırma sonucu ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyi yüksek olan ergen bireylerin ilişkililik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alanyazı incelendiğinde anne baba tutumu ve ilişkililik değişkeniyle ilgili doğrudan bir araştırma bulunmamıştır. Ancak psikolojik iyi oluşla ilgili olarak diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutuyla ve öznel iyi oluşun önemli kişilerle ilişkide doyumla ilgili araştırmalar ilişkililikle benzerlik taşıması bakımından birlikte değerlendirilebilir. Bu doğrultuda ilişkililik değişkeniyle benzerlik taşıyan psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından diğerleriyle olumlu ilişkiler ve öznel iyi oluşun alt boyutlarından olan önemli kişilerle ilişkide doyum kapsamında bu araştırma sonucu tartışılmıştır. İlişkililik; kişinin diğer bireylerle anlamlı ilişkiler kurması, sevildiğini, değer verildiğini hissetmesi, diğer kişilerle arkadaşlık kurması ve onlara destek olması şeklinde açıklanmaktadır (Kern ve diğerleri, 2016). Diğerleriyle olumlu ilişkiler bireyin diğer bireylerle sıcak ve güvene dayalı olarak ilişkiler kurması empatik davranmasıdır (Ryff ve Singer, 1996). Bu bağlamda bu iki kavramın benzerlik taşıdığı söylenebilir.

Bu araştırmada iyi oluşun başka bir alt boyutu olan ilişkililik değişkeniyle ilgili elde edilen sonuçlar alanyazındaki önceki benzer araştırmalarla aynı doğrultuda yer almaktadır. Karabeyserer (2013) yaptığı araştırmasında anne baba tutumu ile diğerleriyle olumlu ilişkiler kurma arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Demokratik tutuma sahip bireylerin olumlu ilişkiler düzeyinin otoriter ve koruyucu ebeveyn tutuma göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu araştırma sonucuna benzer olarak otoriter tutum ile diğerleriyle olumlu ilişkiler kurma arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Özkan da (2014) yürüttüğü araştırmasında demokratik tutuma sahip bireylerin ilişkililik düzeyinin, otoriter ve ihmalkâr tutuma göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu araştırma sonucundan farklı olarak otoriter tutuma sahip ergenlerin daha düşük düzeyde ilişkililik düzeyine sahip olduğunu bulmuştur. İlişki kurma bireylerin sosyalleşmesi sağlıklı bir hayat sürmesi bakımından önem taşımaktadır. Kendine güveni olmayan, yeteri kadar cesaretlendirilmeyen bireyler toplumsallaşmada sorunlar yaşayabilmektedir. Kendisine ve başkasına saygısı olan özgüven sahibi bireyler diğer bireylerle yapıcı bir ilişki kurabilir. Bu bağlamda kabul/ilgi gören ve demokratik tutum gösteren ebeveyne sahip olmak bireye değer verildiği, ona saygı duyulduğu anlamına gelebilir. Bu sebeple bu araştırmaya katılan ve sevgi gören, kararlarına değer verilen bir bireyin sosyalleşmesi ve dolayısıyla diğer bireylerle ilişki kurma düzeyi daha yüksek olmuş olabilir.

Bu araştırmada iyi oluşun alt boyutlarından sonuncusu olan mutluluk düzeyi ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi tutumu mutluluk düzeyini anlamlı bir şekilde yordamakta iken ebeveyn sıkı denetim/kontrol mutluluk düzeyini anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Araştırmanın bu sonucuna göre ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyi yüksek olan ergenlerin mutluluk düzeyleri de yüksektir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik taşıyan çeşitli araştırmalar olduğu görülmektedir. Örneğin Cheng ve Furnham (2004) ebeveynleri tarafından ilgi gösterilen bireylerin mutluluk düzeylerinin yüksek olduğunu sonucunu bulmuştur. Mohammedi ve Firoozi (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yetkili ve izin verici ebeveyn tutum ile mutluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucundan farklı olarak otoriter tutumla mutluluk arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Isıtan (2019) yaptığı araştırmada. Demokratik tutumun mutluluk üzerinde olumlu anlamda bir etkisi olduğunu bulmuşken otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumunun mutluluk üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını bulmuştur. Bu araştırma sonuçlarını destekleyen alanyazında başka araştırmalar da bulunmaktadır (Erdim, 2019; Kayhan 2020; Suldo ve Huebner, 2004). Kendisine ilgi gösterildiğini ve sevildiğini düşünen bireyler yaşamdan memnun olabilirler. Aile ve arkadaşlarıyla kurmuş oldukları

ilişkilerden zevk alır. Bu bağlamda ailesi tarafından sevgi gören değer verilen, aile ilgili alınan kararlara katılma imkânı verilen bireylerin yaşamdan memnun olacağı ve mutluluk düzeyinin artacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmada ergenlerde umut ve iyi oluşun anne baba tutumlarıyla anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyn kabul/ilgi/sevgi düzeyleri yüksek olan ergen bireylerin umut ve iyi oluş düzeyleri de yüksektir. Ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile umut ve toplam iyi oluş puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öte yandan ebeveyn kabul/ilgi/ sevgi tutumu ile iyi oluşun alt boyutlarından olan bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk ile anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Anne babaları tarafından kabul/ilgi/sevgiye sahip ergen bireylerin bağlılık, kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk düzeyleri de yüksektir. Ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile bağlılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ebeveynleri tarafından sıkı denetim/kontrol tutumuna sahip ergen bireylerin bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Öte yandan ebeveyn sıkı denetim/kontrol ile iyi oluşu alt boyutlarından olan kararlılık, iyimserlik, ilişkililik ve mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu araştırmanın sonuçları dikkate alındığında okullarda öğrenci velilerine ebeveyn tutumları konusunda psikoeğitim programları hazırlanıp uygulanabilir. Öğrenci velilerine yönelik bilgilendirme programlarında demokratik anne baba tutumlarının çocukların ruh sağlıklarına olumlu etkileri üzerine bilgi verilebilir. Bu araştırmanın bazı sınırlılıklarının ortaya konulması önemli görülmektedir. Bu araştırma Doğu Anadolu Bölgesinde bir il merkezinde öğrenim gören sınırlı sayıda lise öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Sonraki araştırmalar farklı bölgelerde yer alan ortaokul ve üniversite öğrencileri üzerinde uygulanabilir. Bu araştırmada kesitsel bir araştırma deseni kullanılmıştır. İlerleyen araştırmalarda anne baba tutumlarının ergenlerin ruh sağlığı üzerine etkileri boylamsal olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Aydın, E. (2019). *Ergenlerin algılanan anne baba tutumlarının benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Aydın, B., Sarı, S. V., Şahin, M. (2014). Parental acceptance/involvement, self- esteem and academic achievement: The role of hope as a mediator. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(4), 37-48.
- Aydoğdu, H. (2017). *Lise öğrencilerinde öznel iyi oluş ve akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Beder, N. (2019). *Psikolojik iyi oluşun iş tatminine etkisinde örgütsel özdeşleşmenin aracı rolü: İstanbul ili serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Berber, A. (2018). Ortaöğretim öğrencilerinin umut ve başarı yönelimleri arasındaki ilişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 1569-1581.
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi*. Ali Dönmez (çev.), Ankara: İmge Kitabevi.
- Bibi, A., Hayat, R., Hayat, N., Zulfiqar, S., Shafique, N., Khalid, M. A. (2021). Impact of parenting styles on psychological flexibility among adolescents of Pakistan: A cross-sectional study. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 39, 313-322.
- Brown, L., & Iyengar, S. (2008). Parenting styles. The impact on student achievement. *Marriage & Family Review*, 43(1-2), 14-38.
- Bush, K. R., Peterson, G. W., Cobas, J., Supple, A. J. (2002). Adolescents perceptions of parental behaviors as predictors of adolescents self-esteem in mainland China. *Sociological Inquiry*, 72(4), 503-526.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.
- Cheng, H., & Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 5(1), 1-21.

- Cihangir Çankaya, Z., Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222.
- Cripps, K., & Zyromski, B. (2009). Adolescent's psychological well-being and perceived parental involvement: Implications for parental involvement in middle schools. *RME Online*, 33(4), 1-13.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "What" and "Why" of goal pursuits: Human needs and the self – determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 4(11), 227- 268.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2008). Hedonia, eudaimonia and well- being: An introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 1-11.
- Demirci, İ., ve Ekşi, F. (2015). Ergenler için beş boyutlu iyi oluş modeli: EPOCH Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 9-30.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63(1). 19-21.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Duran, Ş. (2018). *Lise öğrencilerinin problem çözmeye yönelik inançları ve akademik öz yeterlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Duy, B., & Yıldız, M. A. (2014). Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 23-35.
- Dwairy, M. (2004). Parenting styles psychological adjustment of Arab adolescents. *Transcultural Psychiatry*, 41(2), 233-252.
- Erdim, E. K. (2019). *9. ve 11. sınıf öğrencilerinde algılanan anne baba tutumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Ertaş, İ. (2020). *Lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ve stresle baş edebilme yaklaşımının öznel iyi oluş düzeylerini yordaması*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Eryılmaz, A. (2012). Ergenler öznel iyi oluşlarını anne ve babaları ile ilişki kurmak aracılığıyla nasıl yükseltmektedirler? *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25(3), 252-257.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics*. London: SAGE.
- Francis, A., Shivananda, M., Badagabettu, S. (2020). Psychological well-being and perceived parenting style among adolescents. *Comprehensive Child and Adolescent Nursing*, 44(2), 134-143.
- Gable, S. L., & Haidt, J. (2005). What (and Why) is positive psychology? *Review of General Psychology*, 9(2), 103-110.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. New York: Routledge.
- Gilman, R., Dooley, J., Florell, D. (2006). Relative levels of hope and their relationship with academic and psychological indicators among adolescents. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(2), 166-178.
- Griess, S. (2010). *Perceived parenting style and its relationship to hopefulness, happiness and optimism in college student sample*. Doctoral dissertation, University of Northern Colorado, Greeley, USA.
- Heaven, P., & Ciarrochi, J. (2008). Parental styles, gender and the development of hope and self-esteem. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, 22(8), 707-724.
- Isıtan, G. (2019). *Çocuklarda anne baba tutumlarının otomatik düşünceler mutluluk ve depresyon düzeyleriyle ilişkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Kalafatoğlu, M. R. (2017). *8. sınıf öğrencilerinin bazı ailesel değişkenleri ile algılanan anna baba tutumlarının iyimserlik düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karababa, A. (2018). Ön ergenlerin umut düzeylerinin ebeveynlik stilleri açısından incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 48-64.
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karakayalı, V. (2020). *Ergenlerde anne baba tutumlarının farklı saldırganlık türleriyle ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Kayhan, P. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin demoktarik tutumlarının yaşam doyumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Kemer, G., Atik, G. (2005). Kırsal ve il merkezinde yaşayan lise öğrencilerinin umut düzeylerinin aileden algılanan sosyal destek düzeyine göre karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(21), 161-168.
- Kern, M. L., Benson, L., Steinberg, E. A., Steinberg, L. (2016). The EPOCH measure of adolescent well-being. *Psychological Assessment*, 28(5), 586-597.
- Kocayörük, E. (2012). Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 24-37.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lyubomirsky, S., King, L., Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131(6), 803-855.
- Mocan-Aydın, G. (2000). Western models of counseling and psychotherapy within Turkey: Crossing cultural boundaries. *The Counseling Psychologist*, 28(2), 281-298.
- Mohammedi, M., & Firoozi, M. (2016). The relationship between parenting styles and happiness with the mediating role of emotional intelligence. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 5(9), 667-673.
- Özdemir, Y. (2012). Examining the subjective well-being of adolescents in terms of demographic variables, parental control and parental warmth. *Education and Science*, 37(165), 20-33.
- Özkan, İ. (2014). *Ergenlerde anne baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Özpehriz, H. S. (2020). Positive prevention theory: The investigation of parenting styles as a predictor of optimism. *Research on Education and Psychology*, 4(1), 114-132.
- Öztürk, Ö. (2019). *Erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ana-babalık biçimleri ve duyu düzenlemenin psikolojik iyi oluşu yordama gücünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Pedhazur, E. J. (1997). *Multiple regression in behavioral research*. Orlando, FL: Harcourt Brace
- Raboteg-Saric, Z., & Sakic, M. (2014). Relations of parenting styles and friendship quality to self-esteem, life satisfaction and happiness in adolescents. *Applied Research Quality Life*, 9(3), 749-765.
- Rana, S., Nandinee, D. (2016). Profile of adolescents' positive emotions: an indicator of their psychological well-being. *Psychological Studies*, 61(1), 32-39.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Ryff, C. D., & Singer, B. (1996). Psychological well-being: Meaning, measurement, and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65(1), 14-23.
- Sanders, R. A. (2013). Adolescent psychosocial, social and cognitive development. *Pediatrics in Review*, 34(8), 354-359.
- Sarı Cenk, D. (2008). *Ergenlerde anne baba tutumları, cinsiyet ve akademik başarının iyimserlik ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ortadođu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Sarı Cenk, D., & Demir, A. (2016). The relationship between parenting style, gender and academic achievement with optimism among Turkish adolescents. *Current Psychology*, 35(4), 720-728.
- Sarı, T., Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29(2), 155-162.
- Seligman, M. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. In C. Snyder & S. Lopez (Eds). *Handbook of Positive Psychology*, New York: Oxford.
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology an introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Sezer, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin öznel iyi oluş durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 74(192), 74-85.
- Schmutte, P.S., Ryff, C. D. (1997) Personality and well-being: Reexamining methods and meanings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 549-559.
- Sheldon, K. M., & King, L. (2001). Why positive psychology is necessary. *American Psychologist*, 56(3), 216-217.

- Shenaar-Golan, V., & Goldberg, A. (2019). Subjective well being, parent-adolescent relationship, and perceived parenting style among Israeli adolescents involved in a gap-year volunteering service. *Journal of Youth Studies*, 22(8), 1098-1082.
- Silk, J. S., Steinberg, L., Morris, A. S. (2003). Adolescents' emotion regulation in daily life: Links to depressive symptoms and problem behavior. *Child Development*, 74(6), 1869-1880.
- Snyder, C. R. (1989). Reality negotiation: From excuses to hope and beyond. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 8(2), 130-157.
- Snyder, C. R. (1994). *The psychology of hope: You can get there from here*. New York: Free Press.
- Snyder, C. R. (1998). A case for hope in pain, loss and suffering. John. H. Harvey (eds.). in: *Perspectives on loss: A source book* (s. 63-79). Philadelphia: Brunner/Mazel.
- Snyder, C. R. (2000a). The past and possible futures of hope. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 11-28.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249-275.
- Snyder, C. R. (2005). Teaching: The lessons of hope. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(1), 72-84.
- Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (eds.). (2002). *Handbook of positive psychology*. New York: Oxford University.
- Snyder, C. T., Lapointe, A. B., Crowson, J. J. & Early, S. (1998). Preferences of high-and low-hope people for self-referential input. *Cognition & Emotion*, 12(6), 807-823.
- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, C. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., Yoshinobu, L., Gibb, J., Langelle, C., Harney, P. (1991). The will and the ways: Development and validation of an individual differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(4), 570-585.
- Staats, S. (1989). Hope: A comparison of two self-report measures for adults. *Journal of Personality Assessment*, 53(2), 366-375.
- Steinberg, L. (1987). Impact of puberty on family relations: Effects of pubertal status and pubertal timing. *Developmental Psychology*, 23(3), 451-460.
- Steinberg, L. (2000). The family at adolescence: Transition and transformation. *Journal of Adolescent Health*, 27(3), 170-178.
- Suldo, S. M., & Huebner, E. S. (2004). The role of life satisfaction in the relationship between authoritative parenting dimensions and adolescent problem behavior. *Social Indicators Research*, 66(1-2), 165-195.
- Sümer, N., Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkileri üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
- Tarhan, S., Bacanlı, H. (2015). Sürekli Umut Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 1-14.
- Tarhan, S., & Bacanlı, H. (2016). İlkokuldan üniversiteye umut kavramının tanımlanması üzerine nitel bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 86-112.
- Telef, B. B., Ergün, E. (2013). Self-Efficacy as a predictor of high school students' subjective well-being. *Journal of Theoretical Educational Science*, 6(3), 423-433.
- Türkmen, M., Demirli, A. (2011). The predictive value of gender, perceived parenting styles and loneliness in determining students' dispositional and state hope level. *Journal of Theory and Practice in Education*, 7(2), 347-363.
- Varma, P., Cheaskul, U., Poonpol, P. (2018). The influence of parenting styles on academic adjustment and psychological well-being among Thai university students mediated by internet addiction and self-regulation: A path model. *Journal for Leadership and Instruction*, 17(2), 13-24.
- Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye'de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21-32.
- Yavuzer, H. (2010). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Zanon, C., Bastianello, M. R., Pacico, J. C., Hutz, C. S. (2014). The importance of personality and parental styles on optimism in adolescents. *Spanish Journal of Psychology*, 17(47), 1-7.